

Επάρκεια στην Πληροφορική και στη χρήση του ενδοδικτύου μεταξύ των νοσηλευτών σε ένα Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Ελλάδας: μία έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου

Υφαντής Α.¹, Τηνιακού Ι.², Υφαντή Ε.³, Τσιρίγκα Σ.⁴

1. Άρης Δ. Υφαντής, Νοσηλευτής ΤΕ, Μ.Sc, Εργαστηριακός Συνεργάτης, ΤΕΙ Λαμίας
2. Ιωάννα Δ. Τηνιακού, Νοσηλεύτρια ΤΕ, Μ.Sc, Εργαστηριακός Συνεργάτης, ΤΕΙ Λαμίας
3. Ελένη Δ. Υφαντή, Επισκέπτρια Υγείας, Μ.Sc, Εργαστηριακός Συνεργάτης, ΤΕΙ Λαμίας
4. Σοφία Β. Τσιρίγκα, Επισκέπτρια Υγείας, Μ.Sc, Εργαστηριακός Συνεργάτης, ΤΕΙ Λαμίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Υπόβαθρο: Η πληροφορική έχει εισαχθεί στα τμήματα των Σχολών Επιστημών Υγείας και στα Νοσοκομεία. Οι νοσηλευτές οφείλουν να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

Σκοπός: Να καταγραφούν οι απόψεις των νοσηλευτών σχετικά με τη χρήση της πληροφορικής στη νοσηλευτική και ιδιαίτερα στο νοσοκομείο.

Μέθοδος: Μετά από μία πιλοτική μελέτη, στάλθηκαν ταχυδρομικώς 70 ερωτηματολόγια κλειστού τύπου στους συμμετέχοντες (Έλληνες νοσηλευτές) στο Γενικό Νοσοκομείο Αττικό, στην Αθήνα. Το ερωτηματολόγιο αφορούσε στους λόγους για τους οποίους θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η πληροφορική στη νοσηλευτική, και στην εκπαίδευση, τα οφέλη και τα εμπόδια από τη χρήση και τα δημογραφικά τους στοιχεία. Τα απαντημένα ερωτηματολόγια αναλύθηκαν με τη χρήση του πακέτου λογισμικού Excel.

Αποτελέσματα: Επιστράφηκαν 31 ερωτηματολόγια. Η γενική στάση που είχαν οι συμμετέχοντες ήταν θετική. Οι συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν την πληροφορική για τα αποτελέσματα των βιοχημικών εξετάσεων και για πληροφορίες σχετικές με τα φάρμακα. Τα κύρια οφέλη σύμφωνα με τους συμμετέχοντες ήταν η ταχύτητα και το γεγονός ότι με τη χρήση υπολογιστών εξοικονομούσαν χρόνο για άλλα νοσηλευτικά καθήκοντα. Ως εμπόδιο, επέλεξαν την έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων στην πληροφορική. Το 61% του νοσηλευτικού προσωπικού είχε εκπαιδευτεί κατά τις νοσηλευτικές τους σπουδές, παρά στο χώρο εργασίας. Το σύνολο των συμμετεχόντων επιθυμούσε να παρακολουθήσει ένα σεμινάριο ή ένα εργαστήριο για την εκπαίδευση σε δεξιότητες πληροφορικής.

Συμπέρασμα: Παρά τη χαμηλή διείσδυση της πληροφορικής, οι απόψεις από τη χρήση της πληροφορικής στη νοσηλευτική από το νοσηλευτικό προσωπικό ήταν θετικές. Το κύριο εμπόδιο για τη χρήση Η/Υ ήταν η έλλειψη και η απειρία του νοσηλευτικού προσωπικού.

Λέξεις κλειδιά: Επάρκεια στην Πληροφορική, Νοσηλευτές, Διαδύκτιο, Νοσοκομεία

Εισαγωγή

Οι οργανισμοί υγειονομικής φροντίδας χρησιμοποιούν σήμερα, όλο και περισσότερο, την Πληροφορική και η Πληροφορική είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τους νοσηλευτές στο χώρο εργασίας. Είναι ακόμα πιο χρήσιμο εάν οι νοσηλευτές έχουν και τις σωστές γνώ-

σεις ώστε να το χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά. Η τεχνολογία σε ένα νοσοκομείο θα μπορούσε να κάνει πιο εύκολη την εργασία για έναν νοσηλευτή, αλλά και πιο αποτελεσματική για τη φροντίδα των ασθενών (Procter 1992). Σύμφωνα με τον Medrac (2004), η πληροφορική έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την ποι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Φύλο		
Άντρες	9	29%
Γυναίκες	22	71%
Σύνολο	31	100%
Ηλικιακή ομάδα		
20-29 ετών	15	48%
30-39 ετών	11	36%
40-49 ετών	5	16%
50+	0	0%
Σύνολο	31	100%
Επίπεδο νοσηλευτικής εκπαίδευσης		
Π.Ε.	12	39%
Τ.Ε.	19	61%
Άλλα	0	0%
Σύνολο	31	100%

ότητα, την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα της υγειονομικής φροντίδας. Στην Ελλάδα, όπου και διεξήχθη η έρευνα, υποστηρίζεται ότι οι νοσηλευτές δεν έχουν τις κατάλληλες γνώσεις για να χρησιμοποιήσουν τα διαθέσιμα συστήματα υπολογιστών. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή η Πληροφορική είναι ένα εργαλείο που πρόσφατα έχει εισαχθεί στην υγειονομική φροντίδα.

Σύμφωνα με το ίδρυμα Academic Research Computer Technology (2004) παρόλο που η εφαρμογή ενός διοικητικού συστήματος πληροφοριών ενδέχεται να είναι επιτυχής, αυτό δε σημαίνει ότι εκπληρώνει και τους αρχικούς στόχους ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών. Τα πιθανά αίτια είναι η ανεπαρκής εκπαίδευση, η περιορισμένη περίοδος υποστήριξης, ακόμη και αδυναμίες στο λογισμικό. Χωρίς ικανότητες στην πληροφορική και σιγουριά για τις δικιές τους δεξιότητες στους υπολογιστές, οι ευκαιρίες επαγγελματικής εκμάθησης και έρευνας θα είναι πολύ περιορισμένες στο μέλλον για τους νοσηλευτές.

Αυτή η έρευνα επιζητούσε να διερευνηθούν τα οφέλη, τα εμπόδια και η αποτελεσματικότητα που σχετίζονται με τη χρήση της πληροφορικής στη νοσηλευτική και γενικότερα στα συστήματα υγείας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, επειδή στην Ελλάδα η χρήση της πληροφορικής στην υγειονομική φροντίδα βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο, και μόνο μερικά νοσοκομεία έχουν πλήρως ολοκληρωμένα συστήματα πληροφορικής. Ωστόσο, σε μερικά νοσοκομεία (όπως το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικό στην Αθήνα, όπου και διεξήχθη η έρευνα) η ύπαρξη των συστημάτων πληροφορικής αρχίζει να γίνεται αισθητή στον εργασιακό χώρο. Για αυτό το λόγο διεξήχθη αυτή η έρευνα, επειδή οι ερευνητές θέλησαν να διερευνή-

σουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν τα συστήματα υπολογιστών στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικό και για ποιους λόγους.

Τοποθέτηση της έρευνας

Το ενδιαφέρον αυτής της έρευνας επικεντρώθηκε στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικό στην Αθήνα, Ελλάδα που χρησιμοποιεί συστήματα υπολογιστών όχι μόνο για διοικητικά και εργαστηριακά καθήκοντα, αλλά επίσης και για την εισαγωγή πληροφοριών σε ηλεκτρονικά αρχεία ασθενών.

Επιλογή των συμμετεχόντων

Οι συμμετέχοντες που περιλάμβανε αυτός ο ερευνητικός σχεδιασμός ήταν το νοσηλευτικό προσωπικό του Γενικού Νοσοκομείου Αττικό στην Αθήνα, ένα σύνολο 70 ατόμων. Από το νοσηλευτικό προσωπικό μόνο οι νοσηλευτές του πανεπιστημίου (ΠΕ) και από τα ΤΕΙ (ΤΕ) κάθε κλινικής επιλέχθηκαν για να λάβουν μέρος σε αυτήν την έρευνα. Αυτή η επιλογή έγινε στη βάση του ότι οι νοσηλευτές από το πανεπιστήμιο και τα ΤΕΙ είχαν λάβει κάποιες γνώσεις σχετικά με τον τρόπο χρήσης συστημάτων πληροφορικής κατά τη διάρκεια των νοσηλευτικών τους σπουδών (Polit και Hungler, 1995). Σε αυτήν την έρευνα συμπεριλήφθηκαν άνδρες και γυναίκες νοσηλευτές. Επελέγησαν άτομα ηλικίας μεταξύ 20-60 ετών επειδή οι νοσηλευτές ξεκινούν να εργάζονται στην ηλικία των 20 ετών τερματίζουν τη σταδιοδρομία τους στην ηλικία των 60 ετών.

Συλλογή δεδομένων

Το είδος του εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε σε αυτήν την έρευνα για τη συλλογή των δεδομένων ήταν ένα ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου (βλ Παράρτημα). Αρχικά, έγινε προσέγγιση των ερωτηθέντων δι' αλληλογραφίας, με την οποία πληροφορούνταν για τη μελέτη, το σκοπό, το λόγο επιλογής τους ως συμμετέχοντες στην έρευνα και επίσης καλούνταν να παίξουν βασικό ρόλο στην έρευνα. Δεύτερον, στους ερωτηθέντες δόθηκε ένας σφραγισμένος με τη διεύθυνση φάκελος για επιστροφή. Τρίτον, ο ερευνητής συμπεριέλαβε στο ερωτηματολόγιο τις κατευθυντήριες οδηγίες που θα έπρεπε να ακολουθήσουν οι συμ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Για ποιο σκοπό χρησιμοποιείται το ενδοδίκτυο;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Φαρμακευτικές πληροφορίες	3	7%
Νοσηλευτική φροντίδα ασθενών	9	22%
Εσωτερική επικοινωνία	27	66%
Άλλο	1	2%
Δεν το χρησιμοποιώ	1	2%
Σύνολο	41	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Το κύριο όφελος από τη χρήση της Πληροφορικής στη Νοσηλευτική*

	Συχνότητα	Ποσοστό
Εξοικονόμηση χρόνου (1)	24	46%
Ταχύτητα	11	22%
Εξοικονόμηση χρημάτων (2)	10	20%
Λιγότερα λάθη	6	12%
Άλλο	0	0%
Σύνολο	51	100%

* στην παρένθεση η κατάταξη με βάση την προτεραιότητα.

μετέχοντες για να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου ώστε να υπάρχουν σαφείς εναλλακτικές επιλογές απαντήσεων για τους συμμετέχοντες (Orpenheim, 1992). Έγινε προσπάθεια να διατηρηθούν τα ερωτηματολόγια απλουστευμένα με κουτάκια σημειώσεων στόχος αυτού ήταν να ελαχιστοποιηθεί η μεροληψία της μελέτης λόγω της μη επαρκούς κατανόησης από την πλευρά των ερωτηθέντων (Cohen και συν 1994). Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις απαντιούνται γρηγορότερα και ευκολότερα από τους συμμετέχοντες επειδή δε χρειάζεται να γράψουν κάτι. Για να αποφευχθεί η μεροληψία υπήρχε κενό διάστημα στο τέλος κάθε ερώτησης, αν οι συμμετέχοντες επιθυμούσαν να σημειώσουν κάτι άλλο.

Στατιστική επεξεργασία

Η μέθοδος ανάλυσης δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε για αυτή τη μελέτη ήταν η περιγραφική στατιστική. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Excel, ένα λογισμικό πρόγραμμα λογιστικού φύλλου για υπολογιστή, σύμφωνα με τον Pelosi (2002) που εκτελεί ένα εύρος στατιστικών εργασιών. Με αυτό αναλύθηκε η αναλογία των απαντήσεων και υπήρχε η δυνατότητα σύγκρισης και ταξινόμησης σε πίνακες των αποτελεσμάτων. Όλες οι κατηγορίες ερωτήσεων είχαν αριθμούς ώστε να αναλυθεί το σύνολο των δεδομένων.

Αποτελέσματα

Επιστράφηκαν 31 ερωτηματολόγια, δίνοντας ένα ποσοστό ανταπόκρισης 44,3%. Καθώς οι συμμετέχοντες μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μία απαντήσεις σε κάποιες ερωτήσεις, δίνονται ποσοστά βάση του αριθμού των απαντήσεων και όχι του αριθμού των ατόμων. Το 71% των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες και το 29% ήταν άντρες. Ο μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων (48%) ήταν στην ηλικιακή ομάδα 20-29 ετών, το 36% ήταν μεταξύ 30-39 ετών, και το 16% μεταξύ 40-49 ετών. Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν ήταν στην ηλικιακή κατηγορία των 50+.

Το 61% των συμμετεχόντων ήταν νοσηλευτές απόφοιτοι ΤΕΙ και το 39% απόφοιτοι πανεπιστημίου. Συνολικά, 48% όσων απάντησαν δήλωσαν ότι είχαν περάσει λιγότερο από πέντε έτη που έλαβαν την άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος. Είκοσι τρία τοις εκατό δήλωσαν 5-9 έτη, 13% 10-14 έτη και 10% 20-24 έτη. Οι υπόλοιποι (6%) δήλωσαν ότι είχαν περάσει 15-19 έτη από τότε που έλαβαν την άδεια. (Πίνακας 1). Το μεγαλύτερο μέρος του νοσηλευτικού προσωπικού του νοσοκομείου (46%) απάντησε ότι χρησιμοποιούσαν υπολογιστές συγκεκριμένα για τα βιοχημικά αποτελέσματα. Το 28% αυτών απάντησε ότι χρησιμοποιούσαν υπολογιστές για πληροφορίες σχετικές με φάρμακα. Περίπου το 18% σημείωσε ως απάντηση ότι χρησιμοποιούσαν υπολογιστές για τη νοσηλευτική φροντίδα των ασθενών και το 8% για άλλα καθήκοντα, όπως τη χρέωση για τα φάρμακα και τα βιοχημικά αποτελέσματα και τις εντολές παραγγελίας των φαρμάκων (Πίνακας 2). Το κύριο παρατηρούμενο όφελος από τη χρήση της πληροφορικής στη νοσηλευτική ήταν η "εξοικονόμηση χρόνου" (47%). Το δεύτερο πιο δημοφιλές όφελος ήταν η "ταχύτητα" με 22%. Ένα σημαντικό ποσοστό του νοσηλευτικού προσωπικού (20%) επέλεξε την απάντηση "εξοικονόμηση χρημάτων" και 12% απάντησε "λιγότερα σφάλματα". Το 33% των συμμετεχόντων κατέταξε την "εξοικονόμηση χρόνου" ως το μεγαλύτερο όφελος, ενώ δεύτερο ήταν η "εξοικονόμηση χρημάτων" με 9% (Πίνακας 3). Το 49% των συμμετεχόντων επέλεξε ως κύριο εμπόδιο την έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων στην πληροφορική. Το 30% επέλεξε τη μειωμένη επικοινωνία με τους συναδέλφους και τους ασθενείς. Περίπου 13% επέλεξε κάποιο άλλο ως κύριο εμπόδιο και ορισμένοι δήλωσαν την έλλειψη χρόνου για τη χρήση υπολογιστών, την έλλειψη υπολογιστών και νοσηλευτικού προσωπικού. Οι συμμετέχοντες που είχαν επιλέξει το "φόβο για τους υπολογιστές" ως εμπόδιο για τη χρήση πληροφορικής στη νοσηλευτική ήταν το 8%. Πάνω από το 1/3 των συμμετεχόντων (38%) κατέταξε πρώτο για τα εμπόδια την έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων στην πληροφορική (Πίνακας 4). Συνολικά, το 39% αυτών

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Τα κύρια εμπόδια στη χρήση της Πληροφορικής στη νοσηλευτική*

Έλλειψη γνώσεων και δεξιοτήτων στην Πληροφορική	19	49%
Κακή επικοινωνία με συναδέλφους και ασθενείς (2)	12	30%
Φόβος για τους υπολογιστές	3	8%
Άλλο	5	13%
Σύνολο	39	100.00%

* στην παρένθεση η κατάταξη με βάση την προτεραιότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Χώρος πρόσβασης στο Διαδίκτυο

	Νοσηλευτικές σπουδές (ή στο χώρο εργασίας)	
	Συχνότητα	Ποσοστό
Γενικές πληροφορίες στην Πληροφορική	22(9)	56% (47%)
Πρόσβαση στο διαδίκτυο	11(3)	28%(16%)
Ενδοδίκτυο	3 (7)	8% (37%)
Αρχεία ασθενών	1(0)	3%(0%)
Άλλο	2(0)	5%(0%)
Σύνολο	39(19)	100% (100 %)

απάντησαν ότι είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο στο χώρο εργασίας τους και το 33% ότι δεν είχαν καθόλου πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Περίπου το 28% των συμμετεχόντων (28%) χρησιμοποιούσαν το Διαδίκτυο στο σπίτι τους. Κανείς από τους συμμετέχοντες δεν απάντησε ότι χρησιμοποιούσε το Διαδίκτυο κάπου αλλού όπως σε ένα Ίντερνετ καφέ ή σε κάποιο φιλικό σπίτι (Πίνακας 5). Περίπου τα δύο τρίτα των συμμετεχόντων (64% , εννέα από δεκατέσσερις απαντήσεις) χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο για αποστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ένα 36% (πέντε από δεκατέσσερις απαντήσεις) για αναζήτηση βιβλιογραφίας (τα δεδομένα δεν παρουσιάζονται σε πίνακα). Συνολικά, το 61% των συμμετεχόντων είχαν λάβει εκπαίδευση στη χρήση υπολογιστών κατά τις νοσηλευτικές τους σπουδές, το 24% στο χώρο εργασίας και το 11% απάντησαν “κάπου αλλού”, όπως σε ένα σεμινάριο. Ένας μικρός αριθμός συμμετεχόντων (4%) απάντησε ότι δεν είχαν εκπαιδευτεί για τη χρήση υπολογιστών. Το 56% των συμμετεχόντων απάντησε ότι είχαν λάβει γενική εκπαίδευση και γενικές γνώσεις πληροφορικής. Το 28% είχε εκπαιδευτεί για τον τρόπο χρήσης του Διαδικτύου και το 8% του ενδοδικτύου. Το 5% των συμμετεχόντων απάντησε ότι είχαν μάθει συγκεκριμένα λογισμικά προγράμματα όπως Excel, Access κτλ. Τέλος, το 3% απάντησε ότι είχαν εκπαιδευτεί σχετικά με τα αρχεία των ασθενών κατά τις νοσηλευτικές τους σπουδές (Πίνακας 6). Όλοι οι συμμετέχοντες σημείωσαν ότι θα επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν σεμινάριο σχετικό με την ανάπτυξη δεξιοτήτων στη απαραίτητων στη χρήση των υπολογιστών (τα δεδομένα δεν παρουσιάζονται σε πίνακα).

Συζήτηση

Οι Η/Υ χρησιμοποιούνται από το νοσηλευτικό προσωπικό για διοικητικά καθήκοντα, αρχεία με πληροφορίες για τους ασθενείς, για κλινικές χρήσεις και εκπαίδευση (Walker & Schwartz, 1984). Ωστόσο, τονίζεται ότι σε πολλούς νοσοκομειακούς ορόφους και κλινικές εγκαθίστανται τερματικά υπολογιστών και χρησι-

μοποιούνται στη διαδικασία της φροντίδας των ασθενών για την καταγραφή των παρατηρήσεων και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων, καθώς και την παροχή ανατροφοδότησης στους ασθενείς από πληροφορίες που εισάγονται σε άλλα τμήματα του νοσοκομείου. Σε αυτή τη μελέτη, σχεδόν οι μισοί από τους συμμετέχοντες ανέφεραν ότι χρησιμοποιούσαν υπολογιστές για τα αποτελέσματα των βιοχημικών εξετάσεων, ενώ μικρότερα ποσοστά ανέφεραν για φαρμακευτικές πληροφορίες, για τη νοσηλευτική φροντίδα των ασθενών ή για άλλα καθήκοντα. Αυτά τα αποτελέσματα μπορούν να εξηγηθούν αν λάβουμε υπόψη την κατάσταση στα Ελληνικά νοσοκομεία και ιδιαίτερα ανάμεσα στο νοσηλευτικό προσωπικό. Οι περισσότεροι νοσηλευτές στέλνουν τα δείγματα αίματος των ασθενών χωρίς το πρωί στο μικροβιολόγο και περιμένουν μέχρι το μεσημέρι για τα αποτελέσματα από το μικροβιολογικό κέντρο. Με τη χρήση των υπολογιστών υπάρχει η ευκαιρία να ελέγξουν τα αποτελέσματα νωρίτερα χρησιμοποιώντας την ενδοδικτυακή επικοινωνία ή στέλνοντας μήνυμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Έτσι, με τους υπολογιστές οι νοσηλευτές κερδίζουν χρόνο και μαθαίνουν τα βιοχημικά αποτελέσματα πιο γρήγορα από ότι χωρίς τη χρήση υπολογιστών. Επιπλέον, αυτό δίνει τη δυνατότητα για την ταχύτερη και καλύτερη αντιμετώπιση των ασθενών και αυτό σημαίνει λιγότερο άγχος από την πλευρά των ασθενών ενώ περιμένουν για τα αποτελέσματα.

Περίπου 47% του νοσηλευτικού προσωπικού επέλεξε την απάντηση “για την εξοικονόμηση χρόνου” ως το κύριο όφελος. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι νοσηλευτές περνούν το 30% με 50% του χρόνου τους κάνοντας εργασία γραφείου (Walker, 1983, Cook 1982). Αν ο όγκος αυτής της εργασίας μετατεθεί στον υπολογιστή, ο χρόνος που θα εξοικονομηθεί μπορεί να επενδυθεί στην άμεση φροντίδα των ασθενών. Ωστόσο, οι προσδοκίες ότι τα υπολογιστικά συστήματα νοσηλευτικών πληροφοριών θα προσέφεραν κερδισμένο χρόνο και μείωση της γραφικής εργασίας δεν έχουν επιβεβαιωθεί από την εμπειρία στο Ηνωμένο Βασίλειο (Hoy 1994). Επιπλέον, όπως υποστηρίζει ο Ford (1990), η χρήση υπολογιστών σε χώρους φροντίδας μπορεί να εμποδίσει την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ νοσηλεύτριας και ασθενούς Αυτό συμβαίνει

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Είδος εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια των νοσηλευτικών σπουδών ή στο χώρο εργασίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι, στο χώρο εργασίας	14	39%
Ναι, στο σπίτι	10	28%
Ναι, αλλού	0	0%
Όχι	12	33%
Σύνολο	36	100%

επειδή η χρήση του υπολογιστή μπορεί να αναλώσει το χρόνο του νοσηλευτή που διαφορετικά θα δινόταν στον ασθενή, μειώνοντας συνεπώς τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ νοσηλευτή-ασθενή. Αντιθέτως, οι Hannah et al (1999) υποστηρίζουν ότι τα συστήματα πληροφοριών μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο που θα βοηθά τους νοσηλευτές να περάσουν περισσότερο επαγγελματικό χρόνο για την ανάπτυξη προσωπικών επαγγελματικών σχέσεων με τους ασθενείς .

Τα περισσότερα από τα συστήματα εισήχθησαν χωρίς επαρκή εκπαίδευση και υποστήριξη (McGuire and Stoddart, 1996) και έχουν δημιουργήσει άγχος, φόβο και αντίδραση μεταξύ των νοσηλευτών (Jasco 2005). Οι Η/Υ επιβάλλονται συχνά χωρίς επαρκή προετοιμασία και υποστήριξη για τους εμπλεκόμενους νοσηλευτές. Αυτό υποστηρίζει κάποια από τα ευρήματα σε αυτή τη μελέτη σε σχέση με τα ταυτοποιημένα προβλήματα για τη χρήση της πληροφορικής στη νοσηλευτική. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, για πολλά χρόνια το κύριο εμπόδιο ήταν ο φόβος για τους υπολογιστές. Ο Procter (1992) αναφέρει ότι συνήθως δεν είναι εύκολο να παροτρυνθούν οι εργαζόμενοι για να χρησιμοποιήσουν μία νέα μέθοδο εργασίας. Παρόλα αυτά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι δεν υπάρχει πια φόβος για τους υπολογιστές επειδή η πληροφορική έχει εδραιωθεί στα συστήματα υγειονομικής φροντίδας εδώ και πολλά χρόνια και οι νοσηλευτές έχουν συνειδητοποιήσει ότι η πληροφορική είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη δουλειά τους. Επίσης, οι νοσηλευτές έχουν συνειδητοποιήσει και αντιμετωπίσει τη ραγδαία αλλαγή στην τεχνολογία υγειονομικής φροντίδας και σύμφωνα με τους Nagelkerk et al (1998, σελ.18) απαιτείται από αυτές να αποκτήσουν επαρκείς γνώσεις και δεξιότητες στην τεχνολογία υπολογιστών ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα της φροντίδας που προσφέρουν στους ασθενείς. Τα ευρήματα από αυτήν την ερώτηση συμφωνούν με τους Hannah et al (1999) που υποστηρίζουν ότι οι νοσηλευτές πρέπει να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή για την επεξεργασία δεδομένων, καθώς και για να χρησιμοποιούν τα συστήματα πληροφοριών του νοσοκομείου και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Παρά το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια των 2 τελευταίων δεκαετιών η εκπαίδευση για τους υπολογιστές έχει ενσωματωθεί στη διδακτέα ύλη πολλών Γυμνασίων και Νοσηλευτικών Τμημάτων στην Ελλάδα (Plomp και συν, 1996), οι νοσηλευτές δείχνουν περιορισμένη εμπιστοσύνη και χαμηλή συχνότητα στη χρήση των βάσεων δεδομένων (Griffiths & Riddington, 2000). Περίπου το 1/3 των συμμετεχόντων είχαν πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Στη Σουηδία , 66% των νοσηλευτών έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι του(Ragneskog & Gerdner 2006), ενώ στη Νέα Ζηλανδία το ποσοστό φθάνει το 93 % (Honey 2004).

Ίσως αυτό το εύρημα αντανάκλα τη χαμηλή διείσδυση της πληροφορικής στην εκπαίδευση στην Ελλάδα, που βρίσκεται πολύ πιο πίσω από αυτή των περισσότερων Δυτικών χωρών. Η διείσδυση εκτιμάται γύρω στο 35%, ενώ στη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη φτάνει σε ορισμένες περιπτώσεις το 90% με τη μέση τιμή να ξεπερνά το 50%, και το κύριο εμπόδιο να είναι το υψηλό κόστος.

Συμπεράσματα

Αυτή η μελέτη διερευνά την αξία και τη δυνατότητα αποδοχής της χρήσης της πληροφορικής στη νοσηλευτική. Σύμφωνα με τα δεδομένα μας, η χρήση της πληροφορικής είναι σχετικά χαμηλή και δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των σύγχρονων τάσεων στη νοσηλευτική πρακτική. Συνεπώς, υπάρχουν άμεσες συνέπειες για τους καθηγητές νοσηλευτικής και τους υπεύθυνους διδασκείας ύλης. Η βελτίωση της διδασκείας ύλης είναι απαραίτητη ώστε να αποκτήσουν οι νοσηλευτές επάρκεια στη χρήση Η/Υ. Συγκρινόμενα με το σκοπό και τον αντικειμενικό στόχο αυτής της μελέτης, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι νοσηλευτές είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν Η/Υ, γνωρίζουν τα οφέλη και τα εμπόδια από τη χρήση τους και με τη σωστή εκπαίδευση μπορούν να γίνουν ειδήμονες στη χρήση των υπολογιστών. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα για τον προσδιορισμό της χρήσης της πληροφορικής στη νοσηλευτική στα επόμενα χρόνια.

Περιορισμοί της μελέτης

Το Γενικό Νοσοκομείο Αττικό όπου έλαβε χώρα η μελέτη, είναι ένα από τα πρώτα δημόσια νοσοκομεία στην Ελλάδα, όπου οι νοσηλευτές έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν στα καθημερινά τους καθήκοντα υπολογιστές στην εργασία τους. Υπάρχουν και άλλα νοσοκομεία όπου χρησιμοποιούνται υπολογιστές αλλά ως πιλοτικά προγράμματα ή για διοικητικά καθήκοντα. Μία μελέτη που θα περιλάμβανε νοσηλευτές από αποτελέσματα. Επίσης, ένα τυχαία επιλεγμένο δείγμα από όλες τις ομάδες επαγγελματιών υγειονομικής φροντίδας (νοσηλευτές, γιατρούς, γενικούς γιατρούς, διαιτολόγους κτλ) που εργάζονται σε νοσοκομεία που χρησιμοποιούν Η/Υ θα μπορούσε να πιθανόν να δώσει διαφορετικά αποτελέσματα από αυτά που περιλαμβάνονται στη μελέτη μας. Θα ήταν καλό να καταγραφούν και οι απόψεις των γιατρών για τη χρήση της πληροφορικής στη δουλειά τους και πόσο σημαντική είναι ή δεν είναι για αυτούς και πως τους βοηθά να παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα στους ασθενείς.

Επιπλέον, αυτή η έρευνα διεξήχθη κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών που το μεγαλύτερο ποσοστό του νοσηλευτικού προσωπικού βρισκόταν σε διακοπές. Εάν η έρευνα διεξαγόταν το χειμώνα, είναι πιθανό να είχαμε μεγαλύτερα ποσοστά ανταπόκρισης και πιο αξιόπιστα ευρήματα.

ABSTRACT

ORIGINAL ARTICLE

INFORMATION TECHNOLOGY COMPETENCE AND INTRANET USE AMONG NURSES IN A UNIVERSITY HOSPITAL OF GREECE: A QUESTIONNAIRE SURVEY

Yfantis A.¹, Tiniakou I.¹, Yfanti E.², Tsiriga S.²

[1. RN, M.Sc, Laboratory Cooperator, TEI of Lamia, 2. Health visitor, M.Sc, Laboratory Cooperator, TEI of Lamia]

Background: Information technology (IT) has been implemented in health science departments and hospitals. Nurses should be familiar with the use of computers.

Aim: To obtain nurses' opinion and view of using information technology (IT) in nursing and especially in hospital.

Method & Material: After a pilot study, 70 postal closed-type questionnaires were sent to the participants (Greek nurses) in the Teaching General Hospital Attikon, in Athens. The questionnaire asked for what reasons could be used IT in nursing, about the training, benefits and barriers from the use and their demographic features. Returned questionnaires were analyzed using the software packages of Excel.

Results: Thirty-one questionnaires were returned. The overall attitude respondents towards was positive. The participants used IT for biochemical results and drug information. The main benefits for them were the speed and that with using computers saved time for the other nursing duties. As barrier, were chosen the lack of knowledge and skills of IT. The 61% of the nursing staff had received training during their nursing studies than in the work. The entire sample wanted to attend a seminar or a workshop for training skills in IT.

Conclusion: Despite the low penetration of IT, the views from using IT in nursing from the nursing staff were positive. Inadequate and inexperienced nursing staff was a main barrier in using computers.

Key words: information technology, nurses, internet, hospitals

Βιβλιογραφία

1. Academic Research Computer Technology Institute, (2004). Technology limitations: a drawback in healthcare information systems' acceptance. Retrieved May. 12, 2005, from www.my.ceid.upatras.gr/Website: http://my.ceid.upatras.gr/ceid/seminar/Files/Vagelat_Medicon_2004_f.pdf.
2. Carlock, D., Anderson, J. (2007). Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator* 32 (6), 251-5.
3. Cohen, L., & Manion, L. (1989). *Research methods in education*. 3 ed. London: Routledge.
4. Cook, M. (1982). Using computers to enhance professional practice. *Proceedings of the sixth annual symposium on computer applications in medical care*. Computer Society Press.
5. Ford, J. (1990). Computers and nursing: possibilities for transforming nursing. *Computers in nursing* 8(4), 160-164.
6. Hannah, K., Ball, M., & Edwards, M. (1999). *Introduction to nursing informatics*. 2 ed. New York: Springer.
7. Griffiths, P., Riddington, L. (2001). Nurses' use of computer databases to identify evidence for practice — a cross-sectional questionnaire survey in a UK hospital. *Health information and Libraries Journal* 18 (1), 2-9.
8. Honey, M. (2004). Flexible learning for postgraduate nurses: a basis for planning. *Nurse Education Today* 24 (4), 319-325
9. Hoy, D. (1994). Nursing information in support of clinical practice. In P. Wainwright (Ed.), *Nursing informatics*. (pp. 110). Edinburgh: Churchill Livingstone.
10. Jacso, P. (2005). Google scholar: The pros and cons. *Online Information Review* 29 (2), 208-214.
11. McGuire, M., & Stoddart, B. (1996, May). It for clinical practice in Scotland—friend or foe?. *Information technology in nursing index*, 8. Retrieved August 12, 2005, from www.bcsnsg.org.uk/itin08/index.htm.
12. Medpac, (2004). *Information technology in health care*. Retrieved May. 12, 2005, from www.medpac.gov/publications%5Ccongressional_reports%5CJune04_ch7.pdf.
13. Nagelkerk, J., Ritola, P., & Vandort P. (1998). Nursing informatics: the trend of the future. *The journal of continuing education in nursing*, 29(1), 17-21.
14. Oppenheim, A. (1992). *Questionnaire design, interviewing and attitude measurement*. New ed. London: Pinter Publishers Ltd.
15. Pelosi, M., & Sandifer, T. (2002). *Doing statistics for business with excel, data, inference and decision making*. 2 ed. USA: John Wiley & Sons.
16. Plomp, T., Anderson, R.E., Kontogiannopoulou- Polydorides, G., 1996. *Cross National Policies and Practices on Computers in Education*, volume 1, Springer Netherlands, pp.223-247
17. Polit, D., & Hungler, B. (1995). *Nursing research. Principles and methods*. 5 ed. Philadelphia: J.B. Lippincott Company.
18. Procter, M. (1992). *Nurses computers and information technology*. London: Chapman & Hall.
19. Ragneskog, H., Gerdner, L. (2006). Competence in nursing informatics among nursing students and staff at a nursing institute in Sweden. *Health information and Libraries Journal* 23 (2), 126- 32.
20. Walker, M., & Schwartz, C. (1984). *What every nurse should know about computers*. Philadelphia: J. B. Lippincott Company.
21. Xanthidis, D., David, N. (2004). Evaluating internet usage and ecommerce growth in Greece. *Aslib Proceedings* 56 (6), 356